

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/59961/140024927.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Stein E. Aus dem Leben einer jüdischen Familie. Louvain: Editions Nauwelaerts, 1965. 292 p. URL: https://de.wikisource.org/w/index.php?title=Seite:Edith_Stein_-_Aus_dem_Leben_einer_j%C3%BCdischen_Familie.pdf/311&oldid=-

4. Stein E. Der Aufbau der menschlichen Person: Vorlesung zur philosophischen Anthropologie (Münster 1932/33). Freiburg: Herder, 2004. 133 p. URL: <https://www.edith-stein.eu/wp-content/uploads/2024/04/ESGA-14-Text.pdf>

5. Stein E. Zum Problem der Einfühlung. Halle: Buchdruckerei des Waisenhauses, 1917. 133 p. URL: <https://historyofwomenphilosophers.org/wp-content/uploads/2017/06/Stein.-1917.-Zum-Problem-der-Einfu%CC%88hlung.pdf>

6. Vischer R. Ueber das optische Formgefühl: Ein Beitrag zur Aesthetik. Leipzig: Credner, 1873. 56 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=dNgCm0A3Ik4C>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-623-5-29>

МИТЕЦЬ МІЖ ПЕРЕЖИВАННЯМ І ЗОБРАЖЕННЯМ: ПРОБЛЕМА СПРАВЖНОСТІ ТА ІМІТАЦІЇ

Облова Л. А.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Митець – людина, яка займається закарбуванням образів і відтворенням навколишнього світу. Він, передусім, цікавий тим, що надає значення тому, що справді відбулося, пропускаючи подію крізь уяву. Творча сутність, приходячи до прекрасного без надії викликати його явне, помітне відчуття, чинить чесно. Вона намагається відбутися через переживання дійсного без сценарію.

Водночас митець не може не акторствувати. А отже, мусить діяти напоказ і бачити, що його зображення має вагу. Момент зображення і значущість незворотного – ключові точки для митця. І тут часто трапляються «художества», які відводять убік від справжнього

виконання вищої місії митця. Коли людина, замість закарбування образу, наприклад, звеличує (або замовчує) жорстокість, вона завмирає на точці цінності неминучого. Їй не важливі «ікони», а лише момент «тут і тепер». І її глядач зазнає мук, але не стає більшим за самого себе. Навпаки – зморщується, «стискається».

Коли ж передається зображена жорстокість, інший може розчулитися або обуритися. Та ані той, хто розчулився, ані сам автор при цьому не «відбуваються» по-справжньому, як ті, кого вони зображають. Вони не здатні прожити, витримати страждання ціною власного болю.

Пригадуючи зображення художньої жорстокості в літературі (Франц Кафка, Альбер Камю, Джордж Оруелл, Вільям Голдінг, Кормак Маккарті), важко не скривитися і не заплакати. Але це не означає, що, читаючи текст про жорстокість, за реакцією співчуття можна по-справжньому зрозуміти катівство і пережити час тортур.

Пережита і зображена смуга на тілі (долі) – не одне й те саме. Щоб пізнати жорстокість, треба вмістити себе в неї і дозволити тиранові бути. При цьому зрозуміло, що людина, яка витончено катує живе, ніби й митець – однак ні. Хоч вона й не байдужа до закарбування безвиході, все ж не належить до творця. Від її дій нудить, відвертає – і тільки.

Коли людина застрягає на зображенні – вона стає живописною, приковує погляд. Тоді їй не доведеться розтинати світ, натомість – чекати на вшанування і тріумф. Без похвали й оплесків «видимий» нічого не зробить, але, отримавши порцію осанни, здійснив акт – той, що свідчить про приховування справжнього. Так зрадник приховує в собі зрадника, а мачуха прикидається матір'ю. Адже зрадник приховує зраду лише тому, що за це не хвалять. От і мучиться зображенням вірності. А хто вшановуватиме мачуху?

Актор, граючи когось, ніколи не грає власну роль – нібито стоїть осторонь від того, що насправді відбувається. Тому йому по суті байдуже те справжнє, що є поза ним. Усі його зображення сповнені чого завгодно, крім самої «повноти структурування світу». Вони – фрагменти, разові вистави. І глядач тут приречений – імітує переживання «невидимого». Не дивно, що в театрах ті глядачі, які імітують інтерес до переживання, часто засинають.

Катування і сцена – час і місце виконання «художеств» і відчуження від вищої місії митця. Тут відбуваються імітації. І проблема в тому, що катування і сцена – єдині місця реалізації цієї місії.

Митець – людина долі, а не «художеств». Він не завмирає на точці цінності неминучого. Він не живописний. Своєю дією (не обов'язково шедевром), актом закарбування світу, самим викиданням образу в яв, він показує те, що вже не може бути вилучене зі створеного. Те, що,

власне, ніколи не «викидається», а зберігається. Митець вміщує себе у світ, щоб світ підтвердив його як митця. Без занурення в те, що відбувається, митець не зникне, але залишиться нереалізованим – в тіні, тим, хто не бачить важливості моменту.

Так, наприклад, Антонен Арто пропонував кінцевій істоті жити поза представленими «художествами», але бачити живописний момент – «жах» присутності. Розуміючи, що від симуляцій сучасникові нікуди не подітися, Арто пропонував покладатися не на шедеври (картинки реального), а на особисте проживання істинного – без демонстрації, без надії стати тим, що вкладається в експозицію. І так виходити з примарності буття, з «роблення вигляду».

Мати – наче мачуха, як би не виглядала зовні, завжди дещо відчужена від дитини. Але варто матері почати прикидатися матір'ю – її притворство зникає. Отже, справжня мати завжди ніби грає матір. І мачуха завжди грає матір. Та справжнє, попри гру, відбувається лише з матір'ю.

Арто показує, що мати – митець. Тому вона неминуче пов'язана з ефектом жорстокості, наприклад, покаранням. Її «тиски» – відплатні. Вона материнством у момент виховання охоплює надміром – напругою «полотна матері». А мачуха передає лише образи, накладаючи стереотипи на готовий моральний ґрунт. І хоч вона створює напругу шоку, але не насичує силою власного.

Отже, сценою для митця є особистість. Вона ж і місце випробування. Не маючи іншого простору для реалізації власної присутності, людина, що закарбовує образи, показує те, що справді з нею відбувається. І так виражає те, до чого залучений кожний.

Виходячи з цього, можна сказати, що метафізики, які невтомно зображували правильне відношення людини до Абсолюту, або були нерозривно пов'язані з безумовним, або не могли до нього дійти. Тому висока метафізична нота їхніх творів у момент читання повідомляє про ту драму, про яку мовчить Бог, але «кричить» людина.

Митці, які описують світ крізь вічність, власною долею і актами переживання винесли нестерпне – і залишили після себе непізнаване.

Література

1. Арто А. Театр і його двійник. / пер. з фр. Р. Осадчука. Видавництво Жупанського. 2021. 280 с.